דהעושה מלאכה בשני בין השמשות היינו שעשה כל בין השמשותא

או שעשה בשניהם בתחילת בין השמשות וכן הא דתניא בתוספתא

דמסכת זבים בפ"ק דשני בין השמשות ודאי לטומאה וספק לקרבן

מיירי נמי דידעינן כגון שראה בשניהם בתחילת בין השמשות ועוד

י"ל דמיירי כשראה כל בין השמשות

דר׳ יוסי תני לה דאמר בין השמשות

כהרף עין וליכא ביה שיעור שלשה

ראיות: תרי תילתי מיל. קשה

דהכא משמעב דמשקיעת החמה עד

הלילה ליכא^ג אלא תלתא ריבעי מיל^ד ור׳

יהודה גופיה בפסחים בפרק מי שהיה

טמח (דף נד. ושם) סבר דמשקיעת

החמה עד נאת הכוכבים ארבע מיליו

ונאת הכוכבים לילה הוא כדאמרינן

בריש פ"ק דפסחים (דף ב. ושם)

וכדמוכח קרא (נחמיה ד) ואנחנו

עושים במלאכה וגו׳ דמיניה מפיק

בפ"ב דמגילה (דף כ:) דמעלות השחר

 $^{\Pi}$ יממא הוא ואומר כ"מ דהתם מיירי

בתחילת שקיעה" והכא משתשקע"

מסוף שקיעה אחר שנכנסה חמהיא

בעובי הרקיעיב אבל תימה לר"י דבמאי

פליגייג דהא ודאי משעת נאת הכוכבים

הוי לילה כדפי׳יד וי״לטו דאמרינן לקמן לא

גדולים הנראים ביום ולא קטנים כו׳

אלא בינונים והשתא פליגי דלר' יהודה

מספקא ליה בכל כוכבים הנראים

משקיעת החמה עד שהכסיף העליון

אם הם בינונים אם לאוטו וע"ק דניחזי

אנן באדם בינוני שילך מתחילת שקיעת

החמה ד' מילין כדאמר בפסחים י"ל

דמספקה להו מהו אדם בינוני: ואפילן בת תרי כורי לא שרא

שיתבטל ממנו תורת כלי משום כובדו

לאמר בפ"ב דעירובין (דף קב. ושם) ה

ההיא שריתא דהוה בי רבי פדת דהוי

שקלי לה עשרה ושדי לה אדשא אמר

תורת כלי עליה אפילו אביי גופיה לא

קיבלה כדאמרינן בפרק כירה (לקמן

דף מה:) מנרתא שאני שאדם קובע

לה מקום א"ל אביי והרי כילת חתנים

דאדם קובע לה מקום ומותר לנטותה

ולפורהה בשבת אלא אמר אביי כו'

והא דאמרינן בשילהי כל כתבי (לקמן

קכא:) פמוטות של בית רבי מותר

לטלטלן בשבת א"ל ר' זירא בניטלין

בידו אחת או בשתי ידים אמר ליה

אלא

כאותן של בית אביך פירוש שהן גדולות ולא כר״ח ורש״י שפירשו כאותן

של בית אביך שהם קטנות דהא מוכח בהדיא בפ' כירה (לקמן מו.)

דמנורות דלית להו חדקי דכולי עלמא שרי דהיינו פמוטות גדולות:

ויםבול ויעלה. פי׳ בקונטרס ובתוך כדי שירד ויעלה הוי

לאשמעינן דטבילה מעליא היא" ובירוש׳ משמע בפ׳ (ב׳) [א׳) דברכות יח

דמשיעלה מתחיל בין השמשות והשתא קמ"ל דשפיר טבל ועלה לו

הערב שמש ⁰וה"ה"מ דלפי זה הוה ליה למינקט הרולה לידע בין

השמשות דרבי יהודה אלא שמא סבר כרב יוסף דבין השמשות

לילה וקשה דלא ה"ל למינקט סימנא דטבילה אי לאו דאתא

די. לית הילכתא הכי

קלב א מיי׳ פכ״ה מהל׳ שבת הלי ו [וע"ש שבת הלי ו [וע"ש בת"ת] סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן שח סעיף ב: קלג ב מיי׳ פ״ג מהלי כלים

עין משפם

גר מצוה

הגהות הגר"א [א] נמרא (לע"פ) מו"מ:

בלבה בי

לעזי רש"י אישטריי"ם. קש.

מוסף תוספות

א. דליכא לספוקי להאי בתחילתו ולהאי בסופו. בתחייתה והאי בסופה. מוס' לי"ד. ב. אליבא דר' יהודה. ליטנ"ל. ג. לכל מדר' יהודה. אר' הודה. מדר' יהודה אר' הודה. מום׳ הרח״ש. ה. מעלות השחר עד צאת הכוכבים, ואומר. והיה לנו הלילה משמר והיום מלאכה. תוס׳ פסחיס כ. ד״ה והא. 1. ומהתם נמי מוכח דעד צאה"כ יום הוא. מוס' צאה"כ יום הוא. מוקי פקחים ג. ד"ה והR. T. שיש חילוק בין 'משקיעת החמה' ובין 'משתשקע החמה'. מוק' הלא"ש. דב' החמה׳. מוס׳ הרק״ם, דב׳ שקיעות הן. פי׳ הכ״ן. ח. ׳משקיעת החמה׳, משמע. מוס׳ מנחות כ: ד״ה נפסל. ט. דהיינו משעה שמתחלת החמה ליכנס בעובי הרקיע [ומתחלת אורה להיות כהה, ומאז. אורה להיות כהה, ומאר. מוס' הלח"ש.] עד הלילה, הוי ד' מילין. מוס' פסחים לד. ד"ה רצי יהודה. י החמה, משמע. מוס' מנחות כ: ד"ה נפסל. י. החמה, עוסט... מנחות כ: ד"ה נפסל. יא. כולה. תוס' הרא"ע. ------- טדייו כנגד יב. והיא עדיין כנגד חלונה, ולפי שלא עברה חלונה, ועדיין אינה מהלכת אחורי כיפה, פני מאדימין כנגד פי' הר"ן, שאז רקיע מקומה. פי׳ הנ״ן, שאו הוא בין השמשות, דקודם לכן יממא הוא. מענ״ח. 'ג. ר׳ יוסי ור׳ בביה"ש. מוס' מגילה כ: בבירו ש. מוטן מגינט כ. ד"ה והל. יד. ועד אותו זמן הוי יום. מוס' הרל"ש לה: ד"ה לא. [וא"כ] לימרו בצאה"כ. תוס' מגילה כ: ד"ה והא. 10 דאין אנו בקיאין בצאה"כ. חים ב. ד"ה והא. UT. ומר פקחים כ. ד"ה והק. טו. ומר סבר עד חצי מיל, ומר סבר אפי׳ לאחר זמן. לענ״ל לד: ד"ה ולי זהו. יז. ונראה לפרש. הרוצה לידע תחלת ביה״ש דר׳ נחמיה מתי מתחיל, יניח חמה בראש הכרמל וכר׳ ואחר כל זה יתחיל ..... בי יות יתחיל השיעור וכו׳ וכן. מוס׳ הרא״ש, יח. התחיל גלגל התמה לשקוע אדם עומד בראש הכרמל ויורד בים הל ויורד וטובל מתרוי הגדול וטובל ועולה ואוכל בתרומה דחוקה ביום טבל. תוס' הרח"ש. יט. כיון דלא אתא ביום טביי. מוע יאלו ע, יט. כיון דלא אתא לאשמועינן אלא דעלתה לו טבילה. מוס' הרח״ש.

רב נסים גאון

, אמר אביי שמע מינה גדאשא תילתא הוי. דייק . לה אביי מדברי המשנה והן . מחזיקות ארבעים סאה בלח פון כור בל' סאה בסלע אני

אלה מוכר לך. והואיל והכלי שיכיל מן היבש כורים שהן ס' סאה לא יכיל מן הלח יותר מ שהשליש הנשאר לא ירילוו הרלי ויישר יישר אוריים ממ׳ סאה והם ב׳ שלישי הס׳. מכלל מהכו קי, הוהיא ההכי שכיל כין הרב שהו ש סוח ש סוח אי היא בין הוח הוה מבים סוח הוה בי של שהו היא הבילה שהשליש הנשאר לא יכילנו הכלי עצמו שלא יהיה גדוש על פי המדה, והואיל ובזמן שהוא גדוש יכיל סי אע"פ שמן הלח לא יכיל אלא ארבעים, נפקא לן מינה הא דאביי שהגדוש על פי המדה הוא שליש מה שתכילנו כלל המדה.

פלגא דרנקא. אחד מי"ב במיל דשיעורא דרבה תלת ריבעי מילא היינו תשעה פלגי דנקא ושיעורא דרב יוסף שמונה פלגי דנקא. דנקא שתות: וחילופה. איפליגו רבה ורב יוסף בחלתא דהתם שיעורא דרב יוסף נפיש מדרבה רבה דאמר הכא תלתא אמר התם תרי ורב

תרי תילתי מיל מאי בינייהו איכא בינייהו פלגא דדנקא וחילופה בחלתא דאמר רבה אחלתא בת תרי כורי שרי למלמולה ובת תלתא כורי אסור לטלטולה ורב יוסף אמר בת תלתא כורי גמי שרי בת ארבעה כורי אסור אמר אביי בעי מיניה דמר בשעת מעשה ואפילו בת תרי כורי לא שרא לי כמאן כהאי תנא דתנן שיכוורת הקש וכוורת הקנים ובור ספינה אלכסנדרית אע"פ [א] שיש להם שולים והן מחזיקות מ' סאה בלח שהן כוריים ביבש מהורים יאמר אביי שמע מינה יהאי גודשא תילתא הוי אביי חזייה לרבא דקא דאוי למערב א"ל והתניא כל זמן שפני מזרח מאדימין א"ל מי סברת פני מזרח ממש לא פנים המאדימין את המזרח א"ד רבא חזייה לאביי דקא דאוי למזרח א"ל מי סברת פני מזרח ממש פנים המאדימין את המזרח וסימניך כוותא: ר' נחמיה אומר כדי שיהלך אדם משתשקע החמה חצי מיל: א"ר חנינא הרוצה לידע שיעורו של ר' נחמיה יניח חמה בראש הכרמל וירד ויטבול בים ויעלה וזהו שיעורו של ר' נחמיה א"ר חייא הרוצה לראות בארה של מרים יעלה לראש הכרמל ויצפה ויראה כמין כברה בים וזו היא בארה של מרים אמָר רב מעין המימלמל מהור וזהו בארה של מרים: אמר רב יהודה אמר שמואל ביה"ש דר' יהודה כהנים מוכלין בו למאן אילימא לר' יהודה ספקא הוא אלא ביה"ש דר' יהודה לר' יוםי כהנים מוכלין בו פשימא מהו דתימא בין השמשות דר' יוםי מישך שייך בדר' יהודה קא משמע לן דשלים בין השמשות דר' יהודה והדר מתחיל בין השמשות דר' יוםי אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הלכה כר' יהודה לענין שבת והלכה כר' יוםי לענין תרומה בשלמא הלכה כר' יהודה לענין שבת לחומרא אבל לענין תרומה מאי היא אילימא לטבילה ספקא היא

מדאי ואין תורת כלי עליה: בעי מיניה דמר. רבה: בשעת מעשה. שהייתי לריך לדבר: כמאן. הא דאפי' בתרתי כורי לא שרא: קש. זנבות שבולין אשטריי"ם: ובור ספינה אלכסנדרים. ספינה גדולה שפורשים בה לים הגדול ומי הים מלוחין ועושין כלי גדול כמין בור ונותנין לתוכו מים יפים: לח. אין בו גודש: שהן כוריים. ששים סאה ביבש. שהגודש מחזיק שליש בכלים שלהם שחיו עשויין כים שעשה שלחה גובהן כחלי רחבן והם עגולים: טהורין. דאיתקש כלי עך לשק דמיטלטל מלא וריקן וזה אינו מיטלטל מלא דגדול מדאי ואם יטלטלוהו ישבר בידיהם: דאוי. מביט ערב שבת לראות אם יש שם אדמומית חמה: פנים המחדימים חת המורח. לערב חמה שוקעת במערב וזהרורי החמה מאדימין את המזרח כחלון דכשהחמה נכנסת בה מאדמת כותל שכנגדה: וסימנך כוותא. חלון כמו שפירשתי: כרמל. הר שעל שפת הים וחמה סמוך לשקיעתה נראית על ראשי ההרים ובכדי שירד ויטבול ויעלה הוי לילה: כמין כברה. סלע עגול ועשוי ככברה: זהו בארה של מרים. שהיה מתגלגל עם ישראל במדבר בזכותה של מרים דכתיב ובמדבר כן ותמת שם מרים וסמיך ליה ולא היה מים לעדה: טהור. מלקבל טומאה וטובלין בו דלאו ככלי דמי להיות המים הנובעין ממנו כשאובין ואין לך מעין מיטלטל אלא בארה של מרים: כהנים טובלין בו. ואע"פ שלריכין הערב שמש אחר טבילה לאכול בתרומתן קסבר יממא הוא ויש שהות אחריו לשהיעת החמה: ספק הוא. לדידיה הואיל וקרי ליה בין השמשות כוליה ספקה הוה ושמה טבלו בלילה ואין כאן הערב שמש: אלא בין השמשות דרבי יוסי לרבי

יהודה לא גרסינן דהא בהדיא אמר שמואל בין השמשות דר׳ יהודה כהנים טובלין בו. ומאן דגרים ליה מפרש הכי אלא בין השמשות דר׳ יוסי לרבי יהודה והכי אתמר בין השמשות דר' יוסי לרבי יהודה כהנים טובלין בו ואשמעינן שמואל דבין השמשות דר' יוסי קדים לדר׳ יהודה ותחילת בין השמשות דר׳ יהודה לר׳ יוסי לילים הוח ודר׳ יוסי לר׳ יהודה יממא הוא והא בעי הערב שמש נהי דלר׳ יהודה יממא הוא מיהו היכי טביל הא בין השמשות דר' יהודה ספק לילה הוא וכיון דבין השמשות דר' יוסי כהרף עין מקמי דסליק מטבילה שלים ועייל בין השמשות דר' יהודה וספק לילה הוא ואין כאן הערב שמש. ולאו מילתא היא דליכא למימר דר' יוסי קדים

דרבי יהודה אינו מתחיל משתשקע החמה אלא משהכסיף התחתון: מדקאמר בסיפא אלא דרבי יהודה לר' יוסי ופרכינן פשיטא ואי הוה לן לספוקי דדילמא דר׳ יוסי קדים מאי פשיטותא טובא אשמעינן שמואל דאשמעינן דבין השמשות דר׳ יהודה קדים: פשיטא. דלר׳ יוסי כהנים טובלים בו בדר' יהודה דהא ספקא דר' יוסי כהרף עין וכל למעלה הימנו יממא הוא ושיעוריה דר' יהודה נפיש טובא ומעריב שמשיה: די בין השמשות דר' יוסי מישך שייך בדר' יהודה. בסופו הוא נכלל וכי שלים דר' יהודה ליליא הוא אפי' לר' יוסי וכי טביל בסוף בין השמשות דר' יהודה תו ליכא הערב שמש. קא משמע לן שמואל דכל בין השמשות דר' יהודה לר' יוסי יממא הוא וכשר לטבילה והדר מתחיל דר׳ יוסי והוא הערב שמש: בשלמא הלכה כר׳ יהודה לענין שבם לחומרא. כלומר מדקאמר ר׳ יוחנן הלכה כר׳ יהודה להכי והלכה כר' יוסי להכי ש"מ מספקא ליה הלכך על כרחך לחומרא בעי למיזל ובשלמא כי אמר הלכה כר' יהודה לענין שבת איכא למימר דלחומרא אמרה ובע"ש אמר שאם עשה בו מלאכה מביא אשם תלוי אבל במול"ש לא עבדינן כוותיה למימרא דביה"ש דידיה ליליא הוא:

 מירובין יד: כלים פט"ו
מ"ל אהלות פ"ח מ"ל,
[עירובין יד: קאמר אביי
הך מלמא אקרא דש"מ האי נודשא וכו׳ וצע״קן, ג) ןעי׳ תוספות עירובין יד: ד"ה ש"מ מוספות עירובין יד: ד״ה ש״מ וכו׳ דנ״מ לענין מקח וממכר], ד) הר״י לא גרס הנך מיצות בין השמשות אך גרס ומעריב שמשיה דר״י סוף דיצור ואח״כ מתחיל דיצור מישך יוסף דאמר הכא תרי אמר התם חלתא: חלפת. כוורת: שרי לטלטולה. דתורת כלי עליה: בת תלחת. גדולה יותר שייך והוא נכון, ה) [ע"ט מוס" ד"ה ההיא שריתא], ו) גיר" רש"ל וקשה לרשב"א דלפי זה לא היה לו להזכיר עלייה אלא ״נ וקשה נרשב״ח דנפי היה לו להזכיר עלייה א כשירד ויטבול ותו לא, מוסף רש"י . ובור ספינה אלכסנדרי עושה בה כעיו בור ונותו שם עושה כה לעין פור ומוקן שם מים מתוקים (ערובין יד:). טהורין. לפי שגדולים יותר מדי ואין תורת כלי עליהן שהרי אין מעלטלין מלא וריקן (שם). האי גודשא תילתא הרי. ובכלי שגובהו כחלי ארכו ורחבו קאמר (שם).

רבינו חננאל

מננו סימז זה לדבר שיהא נתננו טימן זה לדבר שיהא נוח לתלמיד, בהין של תורה שהוא י"ב לוגין רביעית ג' לוגין ושליש ד' לוגין, נמצאו ג' רביעית ט' לוגין, נמצאו ג' רביעית ט' לוגין ונמצאו שני שלישי הין ח' לוגין הרי יש בין ג' רביעיות ובין ב' שלישים, לוג א' שהוא חצי שתות, כמהה חשבון המיל ששיערו בו רבה ורב יוסף נמצא שיעור רבה יתר על השיעור דרב יוסף כדי הילוך חצי שתות מיל (ש"מ) שלא נתנו סימן לשיעור אלא לדבר שנחלהו בו שהוא משתשהע . החמה וכ"ז שפני מזרח מאדימין, והיינו חצי שתות החמה עד שיכסיף התחתון] כדי הילוך חצי שתות מיל. י....... וכיון שפירשנו רבה אמר ג' רביעי מיל ורב יוסף ג׳ רביעי מיד ורב יוסף אמר ב׳ שלישי מיל, אמרנו וחלופן בחלתא, רבה נותר בה מידה ב' כור ורב יוסף נותן בה מדה ג' כור מותר, יתיר אסור. נמצא רב יוסף מוסיף על שיעורו של רבה ותרווייהו סבירא להו דכהאי שיעורא מטלטלא מליאה וריקנית ומנא היא והלכך שריא לטלטולה. אמר אביי בעי מיניה דמר הלכה למעשה ואפילו חלתא בת ארבעים ואפילו חלתא כת ארבעים סאה שהוא כור ושליש כור לא התיר לי, כי האי דתנן בכלים פרק (י"ד) [ט"ר] כוורת הקש וכוורת הקנים ובור ספינה אלכסנדרית אף על פי שיש אלכסנדרית אף על פי שיש ארבעים הישלים הישלים אינולים אינול להם שולים ומחזיקות מ׳ להם שרדים ומחזיקות מי סאה בלח שהן כוריים ביבש טהררים, כלומר אינה כלי לפיכך אינה מקבלת טומאה, והלכתא כרבה. רבי נחמיה אומר משתשקע . החמה עד שיעור כדי הילור חזמה עו שיפוז כוי היקן חצי מיל זהו בין השמשות. אמר רבי (נחמיי) [חנינא] הרוצה לידע שיעורו של ר' נחמיה, יניח חמה בראש הכרמל וירד ויטבול בימא של טבריא ויעלה, וזהו של טבריא ויעלה, וזהו שיעור [של] ר' נחמיה. א"ר חייא הרוצה לראות בארה של מרים, יעמד בראש הכרמל ויצפה ויראה כמין כברה בים וזהו בארה של מרים. אמר רב יהודה אמר אילימא לטבילה. דס"ל דכהנים טובלין בדר׳ יהודה כדקאמר ר׳ יוסי והא לר׳ יוחנן דר׳ יהודה ספיקא הוא מדלענין שבת קאי כוותיה לחומרא: ואסיקנא בתר

ביה"ש דרבי יהודה מתחיל ביה"ש דר' יוסי, הילכד לר' יוסי בביז השמשות דרבי יהודה טובליז הכהנים בו דהא עדייז לא העריב